

השימוש שחמאס עושה בבתי חולים לצרכים צבאיים - אלשפאא' כמקרה מבחן

עיקרים

◀ בית החולים אלשיפאא' הוא בית חולים ממשלתי השייך למשרד הבריאות ברצועת עזה, אשר בשליטת חמאס והוא נחשב כבית החולים הגדול ביותר ברצועה. בית החולים שוכן בשכונת אלרמאל שבמערב העיר עזה, והוא מעניק בשגרה שירותים רפואיים למאות אלפי תושבים.

◀ מאז תחילת המלחמה ובמהלכה קלט בית החולים את מספר הנפגעים הגדול ביותר מכל בתי החולים ברצועה. לצד זה, הוא גם קלט תושבים רבים עבורם שימש כמתקן מחסה. בית החולים גם קיבל משלוחי ציוד וסיוע רפואי מהצלב האדום הבינלאומי שכלל ציוד רפואי עבור חדרי הניתוח והמיון. נראה היה, כי בית החולים קיבל עדיפות מצד ארגונים בינלאומיים בשל פעילותו רחבת ההיקף. בית החולים גם קיבל סיוע ממדינת ישראל שהעבירה לו ציוד רפואי רב לשימוש בית החולים.

◀ בצד הטיפול הרפואי שמעניק בית החולים, על פי חשיפת דובר צה"ל, ניתן להצביע באופן ברור על שימוש נוסף שנעשה בבית החולים על ידי הזרוע הצבאית של חמאס. כוחות צה"ל שנכנסו לבית החולים חשפו כי בבית החולים מצויים מנהרות, מפקדות, חדרי שליטה ואמצעי לחימה רבים שהוכנו מבעוד מועד. על בסיס זה ניתן לקבוע בבירור כי **בית החולים שימש לפעילות טרור ענפה**. זאת, תוך ניצול העובדה שכוחות צה"ל לא יתקיפו מתקן רפואי אזרחי. **בית החולים והחשיפה כי שימש כמתקן צבאי, הפכו סמל לשימוש ציני שעושה חמאס באוכלוסייה ובמתקנים אזרחיים לצרכי הטרור שלה, כולל שימוש במתקני רפואה.**

◀ יש לציין שחשיפת בית החולים אלשפאא' ובתי חולים נוספים במהלך מלחמת "חרבות הברזל" איננה הפעם הראשונה בה נחשף שימוש צבאי שעושים ארגוני הטרור ובעיקר חמאס, בבתי חולים ומוסדות רפואיים. השימוש בהם נעשה בעיקר מתוך ידיעה, שצה"ל ימנע מלתקוף אותם, מה שמעניק מעין חסינות לתשתיות הצבאיות הנמצאות בהן. מאותה סיבה עושים ארגוני הטרור שימושים צבאיים באמבולנסים וכלי רכב של ארגונים הומניטאריים, להעברת פעילים ואמצעי לחימה ממקום למקום. גם במהלך מבצע "צוק איתן" (2014) ומבצע "עופרת יצוקה" (2008-2009) עלו ממצאים ועדויות לפיהם נעשה שימוש בבתי חולים, כולל בית החולים אלשפאא' לצרכי פעילות צבאית של חמאס. לפיכך ניתן להניח, **כי חמאס ממשיכה לעשות שימוש נרחב בדפוס פעולה זה גם במוקדי לחימה נוספים וכי לשם כך הוכנה מראש תשתית של מנהרות ומצבורי אמצעי לחימה בתוך בתי החולים.**

ממצאי צה"ל בבית החולים אלשפאא'

ב-27 באוקטובר 2023, בשעות אחר הצהריים, חשף דובר צה"ל במהלך תדרוך לתקשורת הבין לאומית מידע מודיעיני לפיו מפקדת חמאס ממוקמת מתחת לבית החולים אלשפאא'. בנוסף, דווח שבתוך בית החולים קיים מרכז שליטה של ביטחון הפנים של חמאס אשר מאויש בפעילים חמושים רבים בשגרה ובחירום. כמו כן ממוקמת במקום מפקדה אשר ממנה מתבצעת הכוונה לשיגור רקטות והכוונת כוחות בשטח. במקום גם מאוחסנים אמצעי לחימה ותחמושת (אתר צה"ל, 27 באוקטובר 2023).

מימין: בית החולים, משמאל: מפקדת החמאס מתחת לבית החולים (דובר צה"ל, 27 באוקטובר 2023)

בליל 14-15 בנובמבר 2023 החלו כוחות צה"ל לבצע פעילות במתחם מוגדר בבית החולים אשר לגביו היה קיים מידע מודיעיני שהעיד על פעילות גורמי טרור של חמאס במקום. הפעולה בוצעה לאחר שהנהלת בית החולים עודכנה על כניסת הכוחות למתחם ולאחר שבוצע מאמץ לפינוי בית החולים מחולים ותושבים חוסים. צה"ל אף פתח ציר מעבר מיוחד לשם כך. כוחות צה"ל גם מסרו ציוד רפואי, אינקובטורים ומזון תינוקות לבית החולים (דובר צה"ל, 15 בנובמבר 2023).

הכנסת סיוע הומניטרי על ידי כוחות צה"ל לבית החולים אלשפאא' (דובר צה"ל, 15 בנובמבר 2023)

פעילות צה"ל במקום הוכיחה כי החשדות היו נכונים ובמקום נמצאו עדויות רבות לכך שחמאס עשתה שימוש בבית החולים לצרכיה הצבאיים. בפעילות ממוקדת אשר הסתמכה על מידע מודיעיני, איתרו הכוחות מפקדה

מבצעית, אמצעי לחימה וציוד טכנולוגי בבניין ה-MRI של בית החולים. כמו כן אותרו אמצעים טכנולוגיים ייחודיים, ציוד לחימה וציוד צבאי (דובר צה"ל, 15 בנובמבר 2023).

חלק מאמצעי לחימה שאותרו בבית החולים (דובר צה"ל, 15 בנובמבר 2023)

אמצעי לחימה ומחשבון וציוד מודיעיני שאותר במתחם MRI של בית החולים (דובר צה"ל, 19 בנובמבר 2023)

ב-19 בנובמבר 2023 לאחר העמקת הפעילות במקום נחשף פתח מנהרה שנחפרה בעומק עשרה מטרים ובאורך 55 מטרים ואשר התוואי שלה עבר מתחת לבית החולים. ב-22 בנובמבר 2023, חשפו כוחות צה"ל את המנהרה שהתוואי שלה היה ברובו תחת מבני בית החולים. מאחורי הדלת שנפרצה, אותרו במנהרה חדר מלחמה, שהיווה מקום מסתור ממוזג וכן שירותים ומטבח שנועדו ככל הנראה לשהייה ממושכת. בנוסף, הכוחות איתרו בבית החולים אמצעי לחימה רבים וממצאים אשר יכלו להעיד על שהייה של חטופים במקום (אתר צה"ל, 22 בנובמבר 2023).

מימין: פיר המנהרה בשטח בית החולים. משמאל: פיר מבצעי שאותר במרחב בית החולים (דובר צה"ל, 19 בנובמבר 2023)

◀ הסתר, שזוהי מנהרה מסועפת באורך של עשרות מטרים העוברת גם מתחת לבניין שנבנה במימון קטר בבית החולים. במנהרה נמצאו חדרי לחימה, מקומות מסתור ומספר ממצאים היכולים להעיד כי במקום שהו החטופים הישראליים. שני פירי מנהרות נוספים נחשפו בסמוך לבית החולים (דובר צה"ל, 23 בנובמבר, 2023).

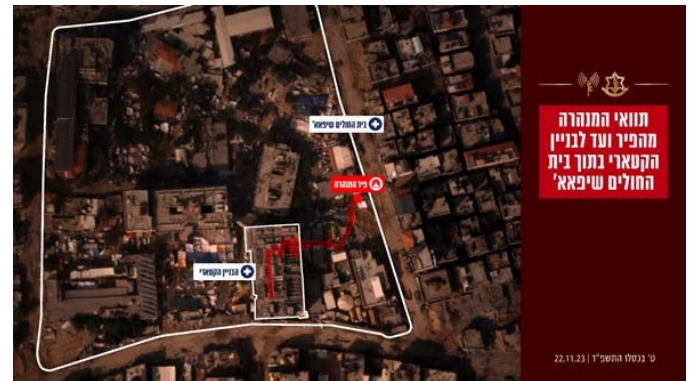
◀ מהממצאים עולה כי חמאס ניצלה משאבים רבים, בהם חשמל ודלק של בית החולים כדי לתחזק את מערכת המנהור שבנתה תחת בית החולים. כמו כן אחסנו הפעילים אמצעי לחימה רבים בבית החולים ובסביבתו. כוחות צה"ל עצרו את מנהל בית החולים כשניסה לעבור לאזור דרום הרצועה (דובר צה"ל, 23, 24 בנובמבר 2023). העיתונאי מחמוד אבו סלאמה דיווח ב-26 בנובמבר 2023 ממתחם בית החולים וציין כי הוא נטוש כולו וכי לא שוהים בו חולים וגם לא תושבים חוסים (חשבון X של QUDSN, 26 בנובמבר 2023).

מימין: מנהרה שנחשפה בסמוך לבית החולים (אתר צה"ל, 22 בנובמבר 2023). משמאל: פיר מנהרת שהוסתר במרחק 100 מטרים מבית החולים (אתר צה"ל, 22 בנובמבר 2023)

שירותים וחדר ממוזג שאותרו במנהרה (אתר צה"ל, 22 בנובמבר 2023)

תוואי המנהרה שנחשף מתחת לאחד הבניינים בבית החולים (אתר צה"ל, 22 בנובמבר 2023)

מימין: דלת ההדף במנהרת הטרור לאחר שנפרצה על ידי כוחות צה"ל. משמאל: המשך תוואי המנהרה (אתר צה"ל, 21 בנובמבר 2023)

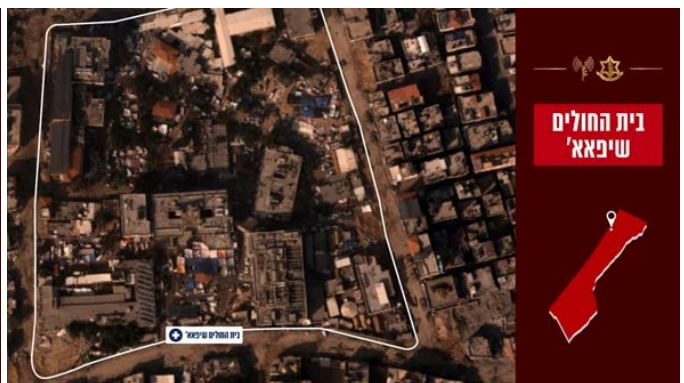
בחניית בית החולים נמצא גם כלי רכב דומה לכלי הרכב בו השתמשו מחבלי חמאס בתקיפה ב-7 באוקטובר, שהיה עמוס אמצעי לחימה. כמו כן הובאו למתחם בית החולים כלי רכב צבאיים של צה"ל שנלקחו על ידי המחבלים (דובר צה"ל, 19 בנובמבר 2023).

מימין: כלי הרכב של המחבלים בכניסה לבית החולים. משמאל: כלי רכב של צה"ל שהובא למקום (אתר דובר צה"ל, 19 בנובמבר 2023)

אמצעי לחימה שאותרו בתוך כלי רכב שהוכן עבור מתקפת הטרור ב-7 באוקטובר 2023, ואותר במרחב בית החולים (אתר דובר צה"ל, 16 בנובמבר 2023)

תשתיות חמאס וממצאי הפעילות בבית החולים (דובר צה"ל, 19 בנובמבר 2023)

◀ ג'ון קירבי, דובר המועצה לביטחון לאומי בארה"ב, מסר כי ארה"ב מעריכה שחמאס משתמשת בבית החולים אלשפאא' כמרכז פיקוד ואולי גם כמתקן אחסון אמצעי לחימה בציינו, כי הם בטוחים במודיעין שלהם ובהערכות שלהם בנוגע לפעילות חמאס בבית חולים (רויטרס, 16 בנובמבר 2023).

עדויות פלסטיניות

בשיחה שהתקיימה עם גורם במערכת הבריאות בעזה, נחשף פעם נוספת כי חמאס מחזיקה במצבורי דלק בבית החולים. הגורם ציין כי במצבורי הדלק של חמאס הממוקמים מתחת לבית החולים אלשיפאא' יש מלאי של יותר מחצי מיליון ליטרים של דלק (דובר צה"ל, 3 בנובמבר 2023). בתגובה לפרסום דובר צה"ל, מסר דובר משרד הבריאות ברצועה, כי מדובר בהאשמות שווא וכי מתחם בית החולים פתוח לכולם (אלג'זירה מבאשר, 3 בנובמבר 2023). סוכנות הידיעות שהאב דיווחה כי הגנרטור הראשי הפסיק לעבוד בבית החולים אלשיפאא' וכי כתוצאה מכך בחלק מהמחלקות נותק החשמל (שהאב, 3 בנובמבר 2023).

תגובות להאשמות

בחמאס הכחישו נמרצות את טענות דובר צה"ל וציינו כי אלה הן טענות שווא שנועדו לסלול את הדרך לפגיעה בבית החולים המרכזי, בו שוהים אלפי פצועים, חולים ועקורים (ערוץ הטלגרם של חמאס, 27 באוקטובר 2023). יצוין שגם לאחר כניסת הכוחות והצגת הממצאים המשיכו גורמי חמאס להכחיש בציינם שלאחר שישראל תקפה את בית החולים היא מספרת שקרים על הממצאים שלה שם.

מניר אלברש, מנכ"ל משרד הבריאות (של חמאס) ברצועת עזה, שנמצא בבית החולים אלשיפאא' בעזה, אמר, כי צה"ל לא הוכיח שבבית החולים ממוקמת מפקדה של חמאס. לדבריו, צה"ל פוצץ מחסני מזון במרתף בית החולים ומבצע עוד חפירות ופיצוצים במרתף. הוא הכחיש כי קיבל אינקובטורים מישראל ודיווח על מות פג רביעי בבית החולים. לדבריו, חיילי צה"ל חטפו 18 גופות הרוגים (השתמש במילה שהידיים הכוונה להרוגים פלסטינים) (אלג'זירה נט, 17 בנובמבר 2023).

להלן תגובות בכירי חמאס:

◆ **אסמאעיל הניה, ראש הלשכה המדינית של חמאס,** אמר כי זוהי "תקיפה אכזרית המתבססת על שקרים שהמציא האויב על המתחם". הוא ציין לטובה את מצב "ההתנגדות" ברצועה ואמר כי הם הצליחו לסכל את תכניות ישראל להחזיר את החטופים שלה בכוח. הוא קרא ליישם את החלטות הפסגה הערבית-אסלאמית בציינו שנכחות ההתנגדות הפלסטינית במאבק נגד הכיבוש הפכה לצורך ולאינטרס ערבי ואסלאמי מובהק. הוא מתח ביקורת על החלטת מועצת הביטחון של האו"ם בציינו שהחלטה זו הייתה צריכה לכלול גינוי ישיר ל"פשעי המלחמה" שביצעה ישראל ברצועת עזה וביהודה ושומרון (ערוץ הטלגרם של חמאס, 16 בנובמבר 2023).

◆ **אבו עבידה, דובר הזרוע הצבאית של חמאס,** אמר כי מה שממשלת ישראל מחפשת בבית החולים הוא "ביזיון" למערכת הבינלאומית ולמשפט הבינלאומי וכי ישראל מחפשת הוכחות לכך שבתי החולים הם מרכזי פיקוד. הוא קרא "לזרועות של לוחמי עמנו בגדה המערבית" להסלים את פגיעותיהם בישראל (ערוץ הטלגרם של הזרוע הצבאית של חמאס, 17 בנובמבר 2023).

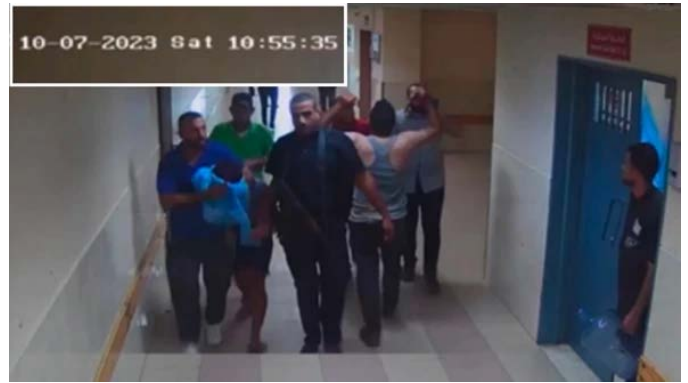
◆ **אסאמה חמדאן, בכיר חמאס,** ציין שתקיפת בית החולים אלשיפאא' והפריצה אליו הם "הפשע הגדול ביותר". לדבריו, לא נמצאו בבית החולים חדרי פיקוד או שליטה או אחד מהחטופים. הפינוי בכוח של בית

החולים והפיכתו למחנה צבאי מהווה את שיא ההידרדרות המוסרית והאנושית, וכי זהו פשע מלחמה ופשע נגד האנושות (PALINFO, 18 בנובמבר 2023; ערוץ YOUTUBE של ערוץ אלג'זירה, 18 בנובמבר 2023).

◆ **משרד החוץ ברשות הפלסטינית** פרסם הודעה בה הזהיר מפני פרסומי ישראל אודות מציאת אמצעי לחימה ומנהרה בבית החולים אלשפאא'. לטענתו, ישראל שתלה את אמצעי הלחימה בבית חולים כדי להצדיק את תכניותיה לתקוף את בית החולים. כמו כן, ציין, כי כל הפרסומים אודות הימצאות חטופים בתוך בית החולים הינם שקר וכזב (דף הפייסבוק של משרד החוץ הפלסטיני, 18 בנובמבר 2023).

הבאת חטופים לבית החולים

◆ דובר צה"ל חשף כי מספר חטופים הובאו ב-7 באוקטובר 2023 לשטח בית החולים. כמו כן נמצא שאחת החיילות שנחטפו ואשר גופתה נמצאה ע"י כוחות צה"ל והוחזרה לישראל, הובאה לבית החולים כשהיא פצועה ונרצחה בשטחו. גופת חטופה נוספת נמצאה ב-16 בנובמבר 2023 באזור בית החולים (דובר צה"ל, 19 בנובמבר 2023).

מימין: חטוף מובל על ידי מחבלי חמאס לבית החולים. משמאל: פעילי חמאס מחוץ לחדר אליו הובא החטוף (אתר דובר צה"ל, 19 בנובמבר 2023)

◆ דוברי חמאס התייחסו להאשמת ישראל לפיה נמצאו סימנים להימצאות חטופים בבית החולים אלשפאא'. לדבריהם הובאו החטופים לבית החולים לטיפול רפואי:

◆ **זאהר ג'בארין, האחראי על תיק האסירים בחמאס**, אמר כי ישראל מזייפת את העובדות כשהיא טוענת לנוכחותם של חטופים ישראלים והנהגת חמאס במנהרות מתחת למרכז הרפואי אלשפאא'. הוא גם הזכיר שחמאס קראה לפני שצה"ל נכנס לבית החולים, לביקור של ועדה בינלאומית ניטרלית כדי לבדוק את המקום. כמו כן ציין עדויות של מספר רופאים ואחים סיעודיים זרים שעבדו בבית החולים, שאמרו לקהילה הבינלאומית כי אין מנהרות או לוחמים בבית החולים (אתר אלג'זירה מבאשר, 20 בנובמבר 2023).

◆ **אסמאה חמדאן, בכיר חמאס**, אמר כי פעילי הזרוע הצבאית של חמאס העבירו חלק מהחטופים שהיו פצועים לבתי החולים לקבלת טיפול וכי הפעילים סיכנו את חייהם כדי שהשבויים יקבלו את הטיפול (ערוץ הטלגרם של חמאס, 18 בנובמבר 2023).

◆ **עזת אלרשק, חבר הלשכה המדינית וראש לשכת ההסברה המרכזית בחמאס**, ציין גם הוא, כי הם העבירו חטופים ישראלים רבים לבתי החולים לקבלת טיפול ועריכת ניתוחים, בפרט לאחר שחלק מהם נפצעו מתקיפות חיל האוויר. לדבריו הם סיכנו את אנשיהם כדי להבטיח לחטופים הפצועים את הטיפול הטוב ביותר האפשרי בבתי החולים ברצועת עזה. אולם למרות זאת מנהיגי ישראל ודובר צה"ל בסיוע ארה"ב, ממציאים הסברים ונימוקים לתקוף את בית החולים אלשפאא' ובתי חולים אחרים (חשבון X של אתר ח'ברני, 18 בנובמבר 2023).

דוגמאות נוספות לשימוש חמאס בתשתיות רפואיות

בית החולים האינדונזי בצפון הרצועה

◀ דוגמה נוספת לניצול בתי חולים על ידי חמאס הוא בית החולים האינדונזי השוכן בבית לאהיא שבצפון הרצועה. בית החולים הוקם בעלות של 32 מיליון דולר במימון ממשלת אינדונזיה. הוא נחנך בינואר שנת 2016, והוא מכיל 110 מיטות. במהלך ימי הלחימה, חשף צה"ל כי סמוך לבית החולים מוקמו בורות שיגור רקטות ופיר מנהרת טרור (דובר צה"ל, 5 בנובמבר 2023).

פיר מנהרות טרור ובורות שיגור סמוך לבית החולים האינדונזי בצפון הרצועה
(אתר דובר צה"ל, 5 בנובמבר 2023)

בית החולים אלרנטיסי

◀ ב-13 בנובמבר 2023, חשף דובר צה"ל הוכחות לכך שבית החולים לילדים אלרנטיסי, הממוקם בצפון העיר עזה,¹ שימש את חמאס למטרות צבאיות. לדבריו, במרתף בית החולים פעל מרכז פיקוד של חמאס ואותרו בו אמצעי לחימה רבים ואמצעי חבלה, כולל חגורות נפץ. במתחם אותרה גם מנהרת טרור. בנוסף, נמצאו שם ראיות המצביעות על כך שיתכן שחלק מהחטופים שהו במרתף מתחת לבית החולים. במקום נמצא גם אופנוע ששימש את החוטפים ביום מתקפת הטרור, טיטולים, מוצץ ובקבוק תינוק ככל הנראה עבור התינוקות שנחטפו (אתר דובר צה"ל, 13 בנובמבר 2023).

¹ בית חולים לילדים בעזה ע"ש בכיר חמאס ד"ר עבד אלעזיז אלרנטיסי, שהיה רופא ילדים במקצועו ונהרג בסיכול ממוקד על ידי חיל האוויר באפריל 2004. בנייתו החלה בשנת 2003 והוא נחנך לפעילות מלאה בשנת 2008. בית החולים מכיל 45 מיטות ויכול לקלוט עד מאה מיטות. בית החולים ממוקם ברחוב אלנצר, בצפון-מערב העיר עזה. מתחם בית החולים משתרע על שטח של 2,500 מ"ר.

מימין : צילום המבהיר את התבססות חמאס בבית החולים אלרנתיסי. משמאל : אמצעי לחימה רבים שאותרו בקומת המרתף של בית החולים (אתר דובר צה"ל, 13 בנובמבר 2023)

טיטולים, מוצץ ובקבוק תינוק ששימשו את התינוקות. על הארגז סמל ארגון הבריאות העולמי (אתר דובר צה"ל, 13 בנובמבר 2023)

תאריך	שם	מספר	מספר	מספר	מספר
11/1	אברהם	101	102	103	104
11/2	אברהם	105	106	107	108
11/3	אברהם	109	110	111	112
11/4	אברהם	113	114	115	116
11/5	אברהם	117	118	119	120
11/6	אברהם	121	122	123	124
11/7	אברהם	125	126	127	128
11/8	אברהם	129	130	131	132
11/9	אברהם	133	134	135	136
11/10	אברהם	137	138	139	140
11/11	אברהם	141	142	143	144
11/12	אברהם	145	146	147	148
11/13	אברהם	149	150	151	152
11/14	אברהם	153	154	155	156
11/15	אברהם	157	158	159	160
11/16	אברהם	161	162	163	164
11/17	אברהם	165	166	167	168
11/18	אברהם	169	170	171	172
11/19	אברהם	173	174	175	176
11/20	אברהם	177	178	179	180
11/21	אברהם	181	182	183	184
11/22	אברהם	185	186	187	188
11/23	אברהם	189	190	191	192
11/24	אברהם	193	194	195	196
11/25	אברהם	197	198	199	200

טבלה שנמצאה במרתף בית החולים אלרנתיסי בעזה שלא ברור בדיוק למה שימשה. בטבלה רישום תאריכים המתחיל ב-7 באוקטובר 2023 (יום מתקפת הטרור), והיא כוללת את חודש אוקטובר ונובמבר 2023. הסימון בטוש צהוב הוא עד 3 בנובמבר 2023. בסוף חודש אוקטובר ישנן מספר חתימות בכתב יד (אתר דובר צה"ל, 13 בנובמבר 2023)

◀ גורמי חמאס הכחישו את הטענות המיוחסות לבית החולים אלרנתיסי, וקראו לוועדה בינלאומית להגיע לרצועת עזה ולבדוק את בתי החולים. להלן עיקרי התגובות בנושא :

◆ לשכת ההסברה הממשלתית של ממשל חמאס טענה שאלה שקרים וחלק ממלחמה פסיכולוגית המתנהלת נגדם, וכי פרסומים אלה נועדו להכשיר את תקיפת בתי חולים ופגיעה בצוותים רפואיים. עוד, טענה הלשכה, כי בעבר כבר הוכח שפתחי מנהרות עליהם דיווח צה"ל היו למעשה בורות אגירת מים ודלק.

הלשכה הטילה על ישראל את האחריות לכל פגיעה בצוותים הרפואיים ובתושבים החוסים בבתי החולים (דף הפייסבוק של לשכת ההסברה הממשלתית בעזה, 13 בנובמבר 2023).

◆ **ח'ליל אלחיה, חבר הלשכה המדינית של חמאס**, טען שישראל הציגה אמצעי לחימה בלתי מזהים ולא הגיוני שלוחמיהם ישאירו את נשקם בבית החולים. אשר למנהרה, טען, כי זו נמצאה מחוץ לבית החולים ולא בתוכו (אלג'זירה, 13 בנובמבר 2023).

◆ **באסם נעים, בכיר חמאס** מסר כי חמאס מוכנה להקים ועדה בינלאומית שתבדוק שבתי החולים בעזה נקיים מפעילות צבאית (אלג'זירה, 13 בנובמבר 2023).

שימושים צבאיים בבתי החולים בעבר

◀ החשיפות של בתי החולים במהלך מלחמת "חרבות הברזל" אינן הפעם הראשונה בה נחשף שימוש צבאי שעושים ארגוני הטרור ובעיקר חמאס, בבתי חולים ומוסדות רפואיים ברחבי הרצועה. אתרים אלה נחשבים כ"בטוחים" בעיקר מתוך ידיעה, שצה"ל ימנע מלתקוף מתקנים רפואיים, דבר מה שמעניק "חסינות" לתשתיות הצבאיות המצויות בהם. מאותה סיבה עושים ארגוני הטרור שימושים צבאיים באמבולנסים ובכלי רכב של ארגוני סיוע הומניטאריים להעברת פעילים ואמצעי לחימה ממקום למקום.

◀ כבר במהלך מבצע "עופרת יצוקה" (2008-2009) נחשפו עדויות רבות לשימוש שעשתה חמאס בבית החולים אלשפאא' וביניהן מידע מודיעיני ותחקיר שביצע צה"ל בנושא. להלן כמה דוגמאות:

◆ בכירים בזרוע הצבאית של חמאס שהו בבית החולים במהלך כל ימי המבצע. הם הפכו חלק מהאגפים לשטחים סגורים, שאובטחו בידי חמושים וביצעו ביקורת קפדנית של כל הנוכחים בבית החולים. בין בכירי חמאס, שמצאו מחסה בבית החולים אלשפאא' הוזכרו מחמוד אלזהאר וסעיד ציאם. גם אסמאעיל הניה, ששימש אז כראש ממשל חמאס ברצועה, קבע את מפקדתו במחלקת הכוויות בבית החולים (על פי גרסא אחרת מתחת לקומת היולדות).

◆ פעיל חמאס שנפל בשבי צה"ל מסר בחקירתו כי פעילים בכירים של חמאס השתלטו במהלך המבצע על בונקר גדול שהיה ממוקם מתחת לבית החולים אלשפאא' וכי הם מסתתרים בו.

◆ פעילי טרור התמקמו בקרבת בית החולים אלשפאא' ושיגרו משם פצצות מרגמה.

◆ מתחם ההדרכות והכשרת העובדים בבית החולים, הצמוד לחדר היולדות החדש, שימש כמקום מגורים של פעילי חמאס.

◆ חמאס העבירה אמצעי לחימה למבנים הסמוכים לבית החולים אלשפאא'.

◆ מתחת למסגד, שבקרבת בית החולים, נחפרה מנהרה, אשר שימשה כתיב הימלטות ישיר מהמסגד לבית החולים. פתח המנהרה וחדר נסתר מוקמו מתחת לקומת היולדות.

◆ אדם שנחשד בשיתוף פעולה עם ישראל הוצא להורג בבית החולים.

◀ גם בתנועת פתח וברשות הפלסטינית העידו על שימושיים צבאיים שנעשו בבית החולים אלשפאא':

גורמים בפתח מסרו, כי חמאס הכינה את קומת הקרקע של מחלקת ההקרנות בבית החולים אלשפאא' כדי להשתמש בה כבית כלא וכמתקן חקירה. זאת, לאחר שבית הכלא במחנה הפליטים אלשאטי שבמערב העיר עזה, נהרס לחלוטין בתקיפות חיל האוויר הישראלי. במסגרת שינוי היעוד של מחלקת ההקרנה, הועברו המכשירים והציוד לקומה הראשונה או לאולם הקבלה של בית החולים (אלעהד, אתר המזוהה עם פתח, 21 בינואר 2009).

משרד הבריאות בממשלת הרשות פרסמה הודעה רשמית בה הואשמו מנגנוני הביטחון של חמאס בכך שבמהלך מבצע "עופרת יצוקה" ולאחריו, הוסבו מרכזים רפואיים לבתי כלא ומתקני חקירה. בהודעה הובעה פליאת העם הפלסטיני והעולם כולו, על כך שלאחר פעולת צה"ל השתלטו מנגנוני הביטחון של חמאס על בית החולים אלשפאא' ובפרט על המחלקות לטיפול בסרטן והמבנה החדש נועד לקבלת קהל על ידי רופאים מומחים. לדברי ההודעה הסבת המתקנים הרפואיים למתקני חקירה נעשתה תוך הרחקת אנשי הצוות הרפואי, שנענו לקריאת משרד הבריאות הפלסטיני בממשלת פיאצ', וחזרו לעבודתם נוכח פעולות צה"ל ברצועה (סוכנות מען, 7 בפברואר 2009).

◆ בכתבה בעיתון האיטלקי קוריירה דלה סרה, 22 בינואר 2008, הובאה עדותו של תושב הרצועה לפיה חמאס מיקמה במרתף בית החולים אלשפאא' חדר חקירות לאסירי פתח. עדות זאת נמסרה על ידי Magah al-Rachman ששמע זאת לדבריו, מפעילי החזית הדמוקרטית לשחרור פלסטין.

◀ מאוחר יותר שימש בית החולים את חמאס במהלך מבצע "צוק איתן" (יולי - אוגוסט 2014) ולכך מספר דוגמאות:
 ▶ **במאמר בווישינגטון פוסט (15 ביולי 2014)** כתב Booth William מעזה:

"At the Shifa Hospital" in Gaza City, crowds gathered to throw shoes and eggs at the Palestinian Authority's health minister, who represents the crumbling "unity government" in the West Bank city of Ramallah. The minister was turned away before he reached the hospital, **which has become a de facto headquarters for Hamas leaders, who can be seen in the hallways and offices**

◀ Nick Casey כתב Wall Street Journal ציץ בחשבון הטוויטר שלו במהלך ימי מבצע "צוק איתן", כי חמאס עשתה שימוש בבית החולים אלשפאא' כמקום מבטחים ("safe place") כדי להיפגש עם נציגי התקשורת.²
 ▶ בדצמבר 2016 נעצר בלאל אלרזאינה, בן 24, תושב רצועת עזה, לאחר שחצה את גדר הביטחון ועבר לשטח ישראל. בלאל, שהיה פעיל גדודי עז אלדין אלקסאם, הזרוע הצבאית של חמאס היה מעורב בפעילויות צבאיות כגון אימוני צליפה, חפירת מנהרות ושמירת מתקנים. כמו כן הוא שימש כמלווה של אחיו מצטפא אלרזאינה, ראש מנגנון ביטחון הפנים של חמאס בצפון רצועת עזה (אתר שירות הביטחון הכללי, 28 בדצמבר 2016).
 בחקירתו עלה, כי במהלך מבצע "צוק איתן" הסתתרו אחיו ובכירי חמאס נוספים בבית החולים כמאל עדואן, בבית לאהיא, שבצפון רצועת עזה, ומשם הם ניהלו את הלחימה. בלאל אלרזאינה מסר, כי במהלך המבצע הוא

² להרחבה בנושא ראו פרסום מרכז המידע מ-23 ביולי 2014: ["שימושים צבאיים במתקנים רפואיים ובאמבולנסים ע"י חמאס ושאר ארגוני הטרור הפועלים ברצועת עזה"](#).

שימש כשליח להעברת מסרים בין אחיו לבין בכירי חמאס. כמו כן עלה בחקירתו, כי בכירים במנגנון ביטחון הפנים של חמאס ניהלו את הלחימה מבתי אזרחים (אתר שירות הביטחון הכללי, 28 בדצמבר 2016). נראה שמיקומו של בית החולים בצפון הרצועה, וקרבתו לישראל, הפכו אותו בראיית חמאס לאתר נוח לניהול הלחימה נגד ישראל ולשימושים צבאיים נוספים.

דוגמאות לשימוש חמאס באמבולנסים

◀ משרד הבריאות ברצועת עזה טען, כי צה"ל תקף מאז תחילת מלחמת חרבות ברזל עשרות אמבולנסים ברחבי הרצועה. מחקירת מחבלי חמאס המצויים בידי ישראל עלה, כי חמאס מנצלת כלי רכב אלה לצרכיה הצבאיים בעיקר להסעת פעילים צבאיים מאזור לאזור והעברת אמצעי לחימה. גם תופעה זו אינה חדשה ונעשה בה שימוש גם במהלך "מבצע צוק איתן" ו"מבצע עופרת יצוקה". חמאס עושה שימוש באמבולנסים ובכלי רכב של ארגונים בינלאומיים בעיקר **להעברת פעילי הזרוע הצבאית בין זירות הלחימה השונות ולהעברת רקטות ואמצעי לחימה נוספים**. השימוש באמבולנסים ובכלי רכב של ארגונים בינלאומיים בעת הלחימה נועד לעקוף את הבדיקות ולנצל את חופש התנועה, שצה"ל מעניק לכלי רכב אלה.³

מבצע "עופרת יצוקה"

◀ תחקיר שבוצע ע"י צה"ל לאחר מבצע "עופרת יצוקה" (אל"מ א, 6 באפריל 2009) העלה, כי חמאס עשתה שימוש צבאי באמבולנסים השייכים בחלקם למנגנון ההגנה האזרחית הפועל מטעם מערך ביטחון הפנים של חמאס. בנוסף חמאס "הזמינה" כלי רכב, שסומנו כאמבולנסים. השימוש שנעשה באמבולנסים נועד על פי התחקיר בעיקר להעברת פעילי שטח ובכירים ממקום למקום; חילוץ פעילים מאזורי לחימה; ביצוע סיורים בשטח. קצין צה"ל בכיר בדרגת תא"ל העיד כי במהלך מבצע "עופרת יצוקה", אותרו לפחות שלושה מקרים בהם זוהו בוודאות אמבולנסים ובהם ישבו פעילי חמאס חמושים לצד צוותי ההצלה.

◀ דוגמאות נוספות שעלו בתחקיר צה"ל (המבוססות גם על מידע מודיעיני):

◆ פעילי חמאס עשו שימוש באמבולנסים כדי להעביר באמצעותם רקטות. מספר פעמים נצפו פעילי חמאס פורקים רקטות מאמבולנסים.

◆ חמאס שלחה אמבולנסים לאתרים שונים כדי לאסוף פעילים וכדי לחלץ פעילים מאתרים, לרבות ע"י התחזות פעילי חמאס לפצועים.

◀ על השימוש באמבולנסים במהלך מבצע "עופרת יצוקה", ניתן ללמוד גם מעדות שפורסמה ב-26 בינואר 2009, בעיתון האוסטרלי The Sydney Morning Herald. בכתבה ראיין Jason Koutsoukis שליח העיתון ברצועת עזה, את מחמד שריתח, נהג אמבולנס תושב הרצועה שעסק במהלך ימי המבצע בפינוי פצועים מאזורי הלחימה. נהג האמבולנס סיפר לכתב, כי כמעט בכל פעם, שהיה צורך לפנות פצועים ניתן היה לתאם זאת עם כוחות צה"ל, שדאגו שבעת הפינוי לא יבוצע ירי לעבר האמבולנסים. לדבריו, האיום הגדול יותר לשלומם של

³ להרחבה בנושא ראו פרסום מרכז המידע מ-23 ביולי 2014: ["שימושים צבאיים במתקנים רפואיים ובאמבולנסים ע"י חמאס ושאר ארגוני הטרור הפועלים ברצועת עזה"](#).

האמבולנסים היה דווקא מצד פעילי חמאס. אלה, פיתו נהגי אמבולנסים להיכנס ללב אזורי הקרבות כדי לפנות מהם לוחמים שלהם (Who would lure the ambulances into the heart of battle to transport fighters) (to sfety)

נהג האמבולנס תיאר אירוע, שקרה בשבוע השני של מבצע "עופרת יצוקה". האמבולנס הגיע לבית בג'באליא, אליו הוזמן בדחיפות. כאשר נכנס לבית ראה שלושה פעילי חמאס תופסים מחסה בתוך הבית, שכמחציתו כבר היה הרוס. הפעילים, שהיו מפוחדים ועצבניים מאד, הורו לו להוציא אותם אל מחוץ לבית, להעלות אותם לאמבולנס ולפנות אותם מהאזור. מחמד שריתח סירב לבצע את בקשתם מכיוון, שלדבריו ידע שאם כוחות צה"ל יראו שהוא מפנה לוחמים ולא פצועים הם יהרגו אותו. אחד הפעילים ניסה לאיים עליו בנשק אולם הוא עמד בסירובו. בסופו של דבר הם אפשרו לו לנסוע משם מבלי לפנותם. מחמד שריתח הוסיף, כי במהלך מבצע "עופרת יצוקה" ניסו פעילי חמאס מספר פעמים להשתלט על אמבולנסים השייכים לבית החולים אלקדס (הממוקם בשכונת תל אלהוא בעזה). עובדי בית החולים קיבלו בדרך כלל התרעות מוקדמות על כוונות אלה של חמאס והוציאו מאזור בית החולים את כל האמבולנסים כדי ליצור מראית עין שהם לא פנויים. האמבולנסים הללו הוחזרו לבית החולים רק לאחר שפעילי חמאס הלכו לדרכם.

עדות נהג האמבולנס בעיתון האוסטרלי (26 בינואר 2009)

עדויות צה"ל ועדות נהג האמבולנס נתמכים ע"י מידע מודיעיני שבידי ישראל. מהתבטאות של פעילי חמאס במהלך מבצע "עופרת יצוקה" עולה, כי נעשה שימוש באמבולנסים לצורך העברת פעילים ואמצעי לחימה. במידע מודיעיני נוסף נמסר, כי פעילי עז אלדין אלקסאם מקיימים סיורים באמבולנסים ובאופנועים בשעות הלילה. להלן מספר דוגמאות נוספות לשימוש באמבולנסים לפינוי פעילים צבאיים ואמצעי לחימה:

ב-1 בינואר 2009 הותקף מהאוויר מסגד ח'לפאא' בג'באליא. כתוצאה מהתקיפה זוהו מספר פיצוצי משנה, שהעידו על המצאות אמצעי לחימה רבים בתוך המבנה. זמן קצר לאחר התקיפה נראו מספר אמבולנסים מגיעים לאזור המסגד ומפנים מהמקום פעילים ואמצעי לחימה, שלא נפגעו בתקיפה.

- ◆ ב-4 ינואר 2009 הותקפה חוליית משגרי רקטות, שפעלה בצפון העיר עזה. מיד לאחר התקיפה הגיעו למקום מספר אמבולנסים ופינו את הנפגעים ואת אמצעי הלחימה שלא נפגעו.
- ◆ ב-6 בינואר 2009 לאחר שהתקבלה אזהרה של צה"ל, כי הוא עומד לתקוף מבנה ברצועה זוהו עשרות פעילים חמושים מפונים מהמבנה על ידי מספר אמבולנסים.
- ◀ שימוש נוסף שנעשה באמבולנסים היה לצורך מילוט בכירי חמאס אל מחוץ לרצועה. משלחת של ראשי חמאס, שיצאה במהלך ימי הלחימה, לשיחות במצרים עם ראש המודיעין הכללי המצרי דאז עמר סלימאן עשתה שימוש באמבולנסים. שניים מחברי המשלחת, ג'מאל אבו האשמ ואימן טה, עברו מהרצועה למצרים, כשהם מסתתרים בתוך אמבולנס כדי להבטיח עצמם מפני תקיפת צה"ל (אתר האינטרנט של הטלוויזיה המצרית מפי מקור במשטרת חמאס, 9 בינואר 2009). עדי ראייה העידו, כי הם ראו שני בכירים נוספים שעברו בתוך אמבולנס אחר (שם).

אמבולנס נושא סמל אונר"א מפנה פצוע ופעילי טרור מזירת לחימה (ערוץ 10, 11 במאי 2004)

מבצע "צוק איתן"

- ◀ גם במהלך מבצע "צוק איתן" היו עדויות לשימוש באמבולנסים. כך למשל דיווח דובר צה"ל, כי כוח צה"ל זיהה במהלך פעילותו ברצועה שני מחבלים פלסטינים עושים שימוש באמבולנס כדי לנוע ברצועת עזה (דובר צה"ל, 22 ביולי 2014). השניים נראו עולים על האמבולנס ומשתמשים בו ככלי רכב הסעה. בנוסף נראה גם נהג האמבולנס לבוש חלוק לבן. צה"ל לא תקף את האמבולנס מחשש, שמצויים בו אזרחים. האירוע פורסם ע"י דובר צה"ל בסרטון ביוטיוב.

שימוש מחבלים באמבולנס (דובר צה"ל, 22 ביולי 2014)

נספח

ההיסטוריה של בית החולים אלשיפא'

◀ בית החולים אלשיפא' (החלמה בעברית), הוא בית החולים ממשלתי אשר שוכן בשכונת אלרמאל במערב העיר עזה. הוא נחשב כבית החולים המרכזי ברצועת עזה והוא שייך למשרד הבריאות שבשליטת חמאס. בית החולים הוקם בשנת 1946 בימי המנדט הבריטי בשטח בסיס צבאי בריטי כבית חולים שייעודו טיפול במחלות חום ובידוד חולים מסביבתם.

מיקום בית החולים (תקשורת ישראלית, 10 בנובמבר 2023)

◀ בעקבות כיבוש הרצועה על ידי מצרים (1948), התאפשרה התפתחותו לבית החולים המרכזי של הרצועה. לאחר זמן קצר הוקמה במקום מחלה לרפואה פנימית, אגף כירורגי, יחידות לרפואת ילדים ורפואת עיניים. לאחר מבצע קדש (1956) הורחב בית החולים ושודרג בהוראת נשיא מצרים דאז, ג'מאל עבד אלנאצר. באותה העת שירותי הבריאות ברצועה ניתנו על ידי ארגון "בנדר ע'זה" אשר הקים מרפאות באזורים צפופי אוכלוסייה שהופעלו בידי רופאי בית החולים שפעלו בסבבי תורנויות.

◀ לאחר מלחמת ששת הימים (1967) וכיבוש רצועת עזה על ידי צה"ל, נוהל בית החולים על ידי רופא ישראלי אשר שימש כאחראי מערכת הבריאות העזתית. בשנות ה-80 שיפצה והרחיבה מדינת ישראל את בית החולים בסיוע אמריקאי. בשנת 1990 לאחר סגירת בית החולים בוריג' ברצועת עזה הפך בית החולים אלשיפא' לפעיל אך יותר.

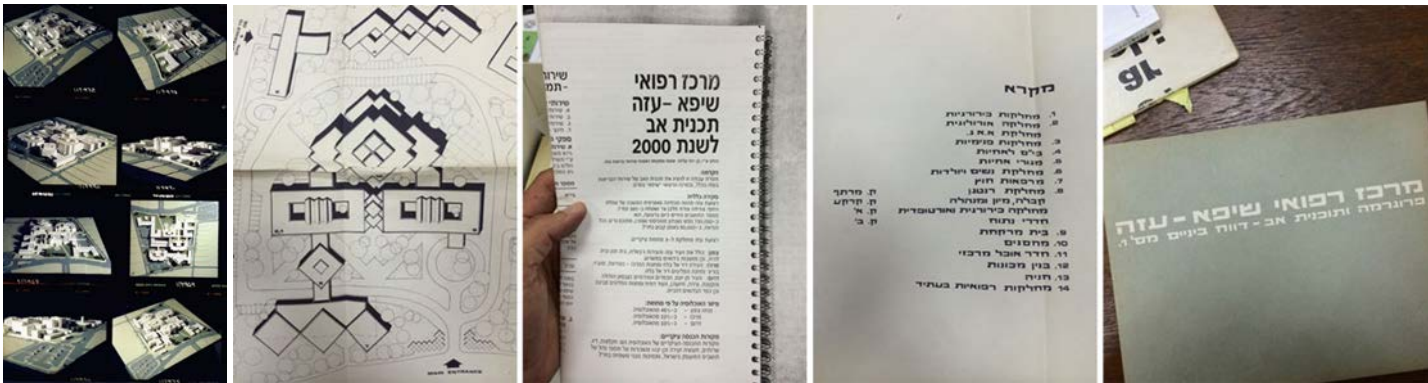
◀ במהלך האנתיפאדה הראשונה (1987-1993) טיפל בית החולים בפצועים רבים מהמהומות והיווה מוקד התעניינות של התקשורת הבינלאומית. במקרים מסוימים הותקף בית החולים על ידי המון פלסטיני ביידי אבנים, מאחר והיווה סמל של השלטון הישראלי. באחד השבועות הסוערים בימי האנתיפאדה פשטו כוחות צה"ל שש פעמים על בית החולים וניהלו בתוכם מרדפים אחר מחבלים ומפרי סדר. במהלך השנים של השלטון הישראלי

בית החולים, רופאים ישראלים העבירו שמות רופאים פלסטינים שנחשדו בקשר עם ארגוני טרור. הפלסטינים תפסו צעד זה כהתערבות פוליטית בניהול בית החולים.

◀ לאחר הסכם אוסלו (1993) שבו ישראל יצאה מרצועת עזה, חזר ניהול בית החולים לפלסטינים. מאז ועד היום.
 ▶ מחלקת עבודות ציבוריות (מע"צ) של ישראל קיבלה אחריות בשנות ה-80 של המאה העשרים על הקמת תשתית רפואית ברצועת עזה, לימים- בית החולים אלשפאא'. שני האדריכלים גרשון צפור ובנימין אידלסון שפיתחו התמחות בתכנון בתי חולים ומרכזים רפואיים, תכננו את בית החולים אלשפאא'. תחילה, מנה בית החולים 320 מיטות ושירת כ-210 אלף תושבי העיר עזה. היעד היה כ-900 מיטות בקמפוס נרחב של 50 דונם, שישרת את תושבי הרצועה כולה, תוך הריסת מבנים ישנים לטובת רבי קומות חדשים המצוידים בטכנולוגיה מתקדמת. בשלב השיפוץ של שנות התשעים נכללו גם קומות מרתף מבוטנות שמהן פעלה הנהגת חמאס שהסתתרה בבית החולים.

בית החולים בשנות השמונים (אוסף גרשון ציפור, ארכיון אדריכלות ישראל ללא תאריך)

שרטוט בית החולים על ידי אדריכלים ישראליים (אוסף גרשון ציפור, ארכיון אדריכלות ישראל, 28 ליולי 2014)